

aprendre música a Can Parellada amb el mestre Josep Gibernau Clos. Tot i què en Gasol no havia continuat estudiant, era amic d'en Josep Parera, de *cal Torroner*, que sí que havia continuat els estudis de solfeig i ja havia avançat força amb el clarinet.

En saber-ho, el cap de colla dels bastoners s'hi va acostar a casa d'en Parera i li va demanar si voldria acompanyar-los a tocar a Barcelona. En Parera va accedir-hi i l'Àngel li va donar el llibre de partitelles d'en Cuyàs per tal que l'estudiés bé i pogués interpretar les músiques que hi eren notades. Així ho va fer, i fins ell mateix va notar les tonades del Schotis i la del Ball Nou d'en Carbó, que no hi eren fins llavors al llibre.

Finalment va arribar el cap de setmana que havien de marxar cap a Barcelona i com havien de ballar els dos dies van haver de pernoctar a ciutat. La processó començava a la Catedral i la pensió *Ripalda* encara existia al mateix lloc del

119. Masquefa, 22 de juliol 1947. Festa Major. La Colla dels Bastoners posant al carrer Crehueta.

Drets: Jaume Bonastre (cal Pintó) Mestre de Colla, Àngel Matas (cal Tabola) Cap de Colla, Ramon Carné (cal Biel), Joan Solies (cal Sastre), Salvador Bonastre (cal Caló), Lluís Llopart (cal Carnisser), Josep Parera (cal Torroner) Clarinetista.

Ajupits: Josep Gasol (cal Gasol), Pere Bonastre (cal Pintó), Jaume Bonastre (cal Avet), Josep Herranz (cal Pau Margarit), Pepe Pérez (del Cuartel).

Cedida: AAM.

carrer Portaferriassa. Així doncs, per la proximitat i també perquè guardaven molt bon record d'aquesta casa dels dies d'abans de la guerra, van decidir d'hostatjar-se allà mateix.

Els va acompanyar com a Mestre i home de seny en Jaume Bonastre Bonastre, l'avi de *cal Pintor*, que havia ballat bastons abans que el mateix Salvador de *cal Batista*.

La processó sortia de la Catedral, pujant per Portal de l'Àngel, baixava per les Rambles i tornava a pujar pel carrer Fernando VII fins acabar davant de l'Ajuntament. "(...) van gaudir molt de la nostra actuació i va ser molt profitosa econòmicament ja que tiraven els cèntims dels balcons i les finestres, que no donàvem abast a recollir-los; recordo que de monedes de cinc i deu cèntims en recollirem una bossa plena, n'hi havia més de mil pessetes, que en aquell temps era una fortuna."¹³⁴

A banda d'aquesta sortida excepcional, els Bastoners feien les ballades típiques de les festivitats masquefines. Una anècdota que explica en Matas en el seu *Diari* és la que il·lustra les ballades que es feien per la tarda a les cases particulars. *La Torre dels Tena* (avui Casal d'Avis) era propietat d'una família de Barcelona que en aquells temps venia a estiuajar a Masquefa. Els Tena tenien una fàbrica al Poble Nou on feien galledes de zinc. Sembla que van anar molt bé fins la comercialització del plàstic els anys 60. "(...) Quan vam anar a la Torre per comunicar-li la nostra actuació en deferència a la família, l'amo, el Sr. Tenes ens va anunciar que "ja podíem ballar, però que no esperéssim res de propines ni de begudes, que si volíem beure que anéssim a la Riera que hi havia força aigua". Però nosaltres, que ja el coneixíem, no en vam fer cas car era un home molt trempat i molt de la broma. Després de la ballada que vam fer al jardí de la Torre,

¹³⁴ *Ídem.*

la mestressa de la casa, la senyora Pilar, ens acompanyà a la glorieta en que ja hi tenia preparada una taula plena e pastissos, galetes i altres llaminadures, a més de copes de cava. Ens va obsequiar amb un bitllet de cinc-centes pessetes.¹³⁵

Sort d'una bona veu!

Però el jove clarinetista Parera no s'hi va estar gaire a la colla. El febrer del 1948 va contraure matrimoni amb una noia que era

filla de Sant Esteve de Palautordera i van anar a viure a Capellades, per la qual cosa la colla va quedar-se sense música en una actuació que havien de fer a Pierola per la segona Pasqua Granada, festivitat del Roser, que sempre esqueia en dilluns.

Per tal de sortir del pas amb el problema de la música van posar-se d'acord amb el flabiolaire de la cobla que interpretava sardanes en aquella festa per tal que els acompanyes els balls.

En arribar el dia, els balladors van cobrir la distància de Masquefa a Pierola a peu durant més de dues hores. Els seguïen dos carros, un que portava la roba de ballar i el dinar i un altre que duïa l'avi de *cal Pintor* i l'avi de *ca la Sabina*, junt amb les dones i mares d'alguns bastoners.

120. Masquefa, juliol del 1948. Festa Major.
La Colla dels Bastoners ballant el Rotllet al carrer Serralet.
Cedida: AAM.

121. Masquefa, juliol del 1948. Festa Major.
La Colla dels Bastoners ballant el Gloriós al carrer Serralet.
Cedida: AAM.

Arribats a Pierola, el músic de les sardanes es va fer enrera al·legant que ja tenia prou feina amb la cobla, cosa que els obligava a ballar sense música. Però en Jaume Estruch Isart, de *ca la Sabina*, un vell bastoner que feia de cap de colla i Mestre aquell dia, va tirar pel dret i amb la bona veu que tenia va entonar les músiques dels balls mentre els bastoners executaven les seves danses.

Tot plegat, i durant els

¹³⁵ Ídem. Pàg. 37

assaigs, sempre s'havia cantat; això es convertiria en un recurs mnemotècnic que utilitzaven les colles per tal de retenir les tonades.

Tot i què van poder salvar l'actuació van adonar-se que sense música no hi podien anar a ballar, així que van haver de demanar novament en Pepito Carbó que els acompanyés amb el flabiol. Tot i el seu repertori migrat, aquell home no els va fallar mai quan li van demanar que vingués a tocar. Anava a sou, igual que el *Matador*. En aquells anys les vies de comunicació entre els dos pobles

eren molt precàries, per aquesta raó el vell flabiolaire preferia de recórrer la distància a peu: dues hores d'anada i altres dues de tornada, abans i després d'anar poble amunt i poble avall amb els bastoners! Aquest grau de compromís cal remarcar-lo bé per tal d'alabar l'esforç d'un músic que va acompanyar la colla al llarg de més de quinze anys.

122. Masquefa, juliol del 1949. Festa Major.

*La Colla dels Bastoners ballant el Ball de Terra davant cal Tabola.
Cedida: AAM.*

Empenyent la tartana

A penes feia tres anys que hom havia organitzat el grup, que de seguida van sorgir actuacions fixes en els pobles veïns a Masquefa. Un d'aquests compromisos va ser el que es va adquirir amb el poble de Capellades on hi van actuar dotze anys consecutius.

La primera vegada fou el 1948, i va ser per mediació d'un jove de Capellades que festejava amb una noia de Masquefa i que era aspirant a periodista. Anys més tard aquest mateix noi els va dedicar un interessant

article al *Diari Manresa*, a primera plana, en honor d'una actuació que també els hi va organitzar ell. El jove es deia Antoni Quintana Torres i va arranjar els tràmits legals amb l'Ajuntament de Capellades per tal que els Bastoners de Masquefa hi anessin a ballar. La relació amb aquella població fou tant estreta que a Capellades ja esperaven cada any els *Bastoners de Masquefa* per la seva festa major. I també a la *Fonda Montserrat*, lloc on els hi feien un arròs boníssim.

Aquest establiment era a peu de la parada de la *Genoveva*, nom pel

123. Capellades, 1949. Festa Major. Executant el Ball Nou.
Cedida: AAM.

124. Sant Esteve Sesrovires, 1949.
Festa Major. La Colla dels Bastoners ballant la Processó.
Cedida: AAM.

qual es coneixia un autocar que s'encarregava de pujar al poble els passatgers que arribaven en tren fins a l'estació del Carrilet. En això, l'Àngel explicava una anècdota que il·lustra prou bé els problemes que tenia la colla per desplaçar-se: " (...) arribats a l'estació de Capellades no hi havia cotxe per pujar a dalt del poble, car s'havia espatllat; però sí hi era una tartana amb el cavall i ja ens tens

*pujant tots a la tartana. Bé, tots no hi cabíem, alguns teníem d'anar caminant. Com que la carretera fa molta pujada, el cavall no podia i els altres havíem d'ajudar-lo; i així ens vam anar tornant: uns a la tartana i els altres empenyent de darrera.*¹³⁶"

Regust dels quaranta

"I tot perquè plovia", dèiem en començar aquest apartat. La cosa certa és que la reorganització de la colla obeïa al desig de voler viure *un dia* normal enmig d'un ambient tant gris i desesperançador per a la joventut com ho va ser aquell dels anys quaranta del segle XX. Tot i la caiguda de Hitler a Europa, el monstre del règim feixista gaudia de molt bona salut a la península. Haurien de passar vora quaranta anys perquè passés allò que esperaven el 1945. Però, en tant, els joves que havien estat espoliats de les seves il·lusions amb la guerra no deixaven de ser joves i de voler reclamar d'alguna manera el seu dret a la felicitat. Ballar

125. Masquefa, anys quaranta.
Els nois macos, al Cafè.
Cedida: AAM.

bastons era una manera de ser fidels a sí mateixos, als seus avantpassats i a les seves tradicions. També, (no ens enganyem), era una manera de guanyar-se un jornalet i de menjar una mica més bé que a casa. I és per això que el que havia de ser una excepció el Corpus del 1945 va convertir-se en un compromís entre amics que s'allargaria gairebé durant quinze anys més.

¹³⁶ Converses amb Àngel Matas (2005). També a *Diari d'un Bastoner*. Pàg. 38.

1950 – 1962

"La mayoría agricultores, un electricista y otro herrero..."¹³⁷

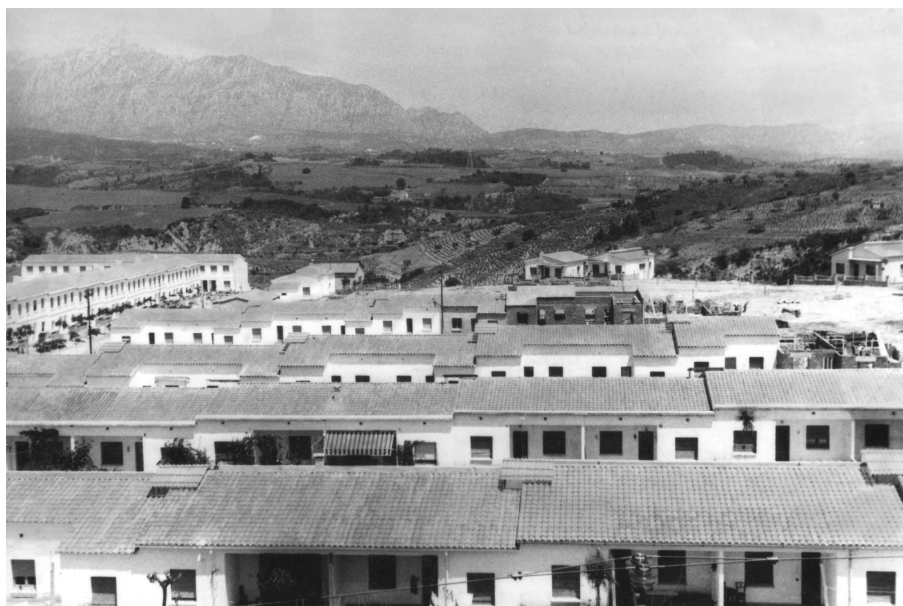
Durant la dècada dels cinquanta la *Colla de Bastoners* va actuar ininterrompudament en moltes poblacions de la comarca; va participar en un concurs de ball de bastons (on, finalment, va guanyar un premi) i va poder realitzar dues sortides de plaer, subvencionades amb els guanys de la tradicional capta.

El turisme estava en boga a Catalunya, i el poble de Masquefa es preparava per patir la més gran transformació urbanística, demogràfica i econòmica que hagués vist mai.

126. Vista de la masia Can Parellada, 1970.

A mitjans dels anys cinquanta hom inicia una revolució urbanística a Masquefa. El model econòmic i social canvia, es modernitza la vila i poc a poc aniran desapareixent els darrers vestigis d'un poble i d'una època. En naixerà una d'altra. Cedida: AJM. Postal FOTOCOR VALMAN.

127. Les cases noves, 1959. Postal Foto Pérez.

Pel que toca a aquesta revolució del totxo, en Josep Maria Junyent i Vidal, un jove oriünd de Piera, serà el principal responsable d'aquest canvi en la fesomia del poble.

Cedida: AJM.

Les vinyes i els camps de cultiu es van transformar en cases aparellades, torres i "villas Conchita".

El regnat de l'esplendor agrícola que havien tingut les cases de pagès durant segles moria ara en silenci, retratat per primera vegada en color en les targetes postals. Amb el seu traspàs també havien anat desapareixent els darrers homes i dones que havien vist venir amb amarga desesperació el bitxo roent de la fil·lojera, setanta anys enrera.

¹³⁷ *Diari MANRESA*. Dissabte, 29 d'Agost 1959.

De festa en festa

Entre el 1950 i el 1962 els Bastoners van actuar cada any sense faltar-ne ni un a les festes majors d'Esparreguera i Capellades. La relació amb el primer dels pobles es va iniciar gràcies al flabiolaire de la colla, en Pepito Carbó, a casa del qual es canviaven per anar a actuar.

Tot i la proximitat d'aquesta vila amb la de Masquefa, arribar en transport públic ha estat sempre molt dificultós i ple d'enllaços.

Per anar a Esparreguera s'havia d'agafar el carrilet fins a Martorell i allà s'havia d'esperar una bona estona, per després canviar amb el cotxe de línia, la Igualadina, amb la qual cosa hom trigava menys temps anant-hi a peu que no pas en transport públic.

Després de dos anys d'arribar tard al cercavila, el 1953 els Bastoners van decidir de llogar un camió petit, que els vindria a buscar a la barriada de cases de Can Marçet i que els duria per la carretera de Pierola fins a Esparreguera.

128. Festa Major, 1950. Portada del Programa.
Cedida: AJM.

129. Esparreguera, 1950. Festa Major.

Drets: Pere Bonastre (cal Pintor), Josep Carbó (Flabiolaire d'Esparreguera), Jaume Sabi (cal Corder Borni), Josep Estruch (ca la Sabina), Josep Garriga (el Maset), Josep Esteve (ca n'Esteve), Jaume Bonastre (ca l'Avet), Àngel Matas (cal Tabola).

Ajupits: Joaquim Ferrer (can Bonastre dels Torrents), Pau Matas (cal Xic Violí), Antoni Torres (cal Cairot), Manel Isart (ca la Roser), David Tomàs (ca l'Estopa).

Cedida: AAM.

A Igualada, des que ho varen fer per darrera vegada el 1934, van tornar a ballar per la festa major del 1950. Va ser el dimecres 23 d'agost i de nou van sortir en cercavila amb els *Xiquets de Valls*, però aquest cop la *Colla Vella*.

Segons els programes de festa major d'aquella ciutat, els Bastoners van actuar-hi dos cops més: el matí del dissabte 22 d'agost del 1953 i la nit del 22 d'agost del 1959. La relació amb la capital de comarca, tot i què cordial, no era tant estreta com amb altres poblacions car no hi havia un enllaç personal del tipus del jove periodista Quintana o el flabiolaire Carbó que els arrangés les ballades automàticament d'un any per l'altre. A més a més de les ballades a Masquefa (per Corpus, Sant Isidre, Festa Major i Sant Eloy), altres poblacions on van actuar esporàdicament entre els anys 1950 i 1959 van ser: Sant Sadurní, per la seva Festa Major; Martorell, a les fires de Primavera; a Sant Boi de Llobregat, per les fires de Tardor; Santa Coloma de Cervelló; Sant Fruitós del Bages, per la seva festa major; Piera, pel Sant Crist; Sant Esteve Sesrovires i a Sant Llorenç d'Hortons, per les seves festes majors.

Concurs regional de Balsereny

Després de la guerra, el primer concurs de ball de bastons havia tingut lloc a Vilafranca del Penedès el 24 de març de 1946, amb motiu de l'organització de la *Jornada Comarcal de les Parròquies del Penedès*. Tot just feia un any que els bastons havien tornat a sonar pels carrers de Masquefa i la Colla (que començava a definir-se com a tal) ni tan sols s'havia assabentat de la celebració d'aquest esdeveniment.

El 16 de juliol de 1950, diada de la Mare de Déu del Carme, hom va celebrar un altre concurs al poble d'Albinyana. Tot i que els de Masquefa ja venien ballant regularment, no van participar-hi. No va ser fins dos anys després que van decidir de presentar-se a una competició bastonera.

130. Masquefa, 1951.

Corpus. La Colla dels Bastoners, posant al carrer Serralet.
Cedida: AAM.

Per fi, el 1952 es convocava a Balsereny (Bages) un certamen de ball de bastons. La vila celebrava la seva festa per sant Marc, el 25 d'abril.

En aquell concurs varen presentar-se un total de quatre colles: *Masquefa*, *la Nova de Gelida*, *la colla de l'Agrupació de Bastoners de Gelida* i una quarta que, a dia d'avui, no se sap quina va ser.

Entre els membres del jurat hi era present el folklorista Aureli Capmany i Farrés qui (només cal veure la seva relació amb la vila veïna) tenia una gran predilecció per la Colla Nova de Gelida, arribant a assegurar que aquella era la millor d'Espanya quan estava en forma.

Efectivament, el primer premi va ser per aquesta població, que va interpretar el *Xotis de punts amb voltes* i l'*Esmunyegada* amb voltes, però el segon premi va ser per als de Masquefa. Per fi, des que van participar en el *Concurso del Pueblo Español* el 1929, havien guanyat un premi.

Un dels dos balls que van executar aquell dia els Bastoners fou el *Xotis Corredís*. Aquest ball va ser, *amb els seus salts de cangur*, el primer dels arranjaments que va fer l'Àngel Matas en el repertori de balls de bastons de Masquefa¹³⁸.

131. Masquefa, 1952.

*Festa Major. Els Bastoners al carrer Crehueta. Ball del Shotis.
Cedida: AAM.*

Barcelona

Ja hem vist que poc després de la reorganització del 1945 els Bastoners havien tornat a ballar a Barcelona per mediació del Baró de Terrades. En els anys cinquanta hi van tornar en cinc ocasions més.

Per mediació d'en Joan Rovira, de *ca la Clara*, que en aquells dies era xofer del President de la Diputació de Barcelona, van ballar per la processó de Corpus de la Catedral. Van ser dos anys consecutius, el 1953 i 1954. Per hostatjar-se ho feien a la pensió *Ripalda*, al carrer Portaferrisa, com sempre, i sembla ser que després de tants anys ja els consideraven gairebé com de la família.

L'altra festivitat processional en la que van participar els anys 1958, 1959 i 1960 va ser la de Corpus, que sortia cada 19 de juny de la parròquia de Santa Mònica, al cap d'avall de les Rambles barcelonines.

¹³⁸ Converses amb Àngel Matas (Octubre de 2005).

132. Masquefa, 1955. Festa Major.

Drets: Àngel Matas (cal Tabola), Josep Estruch (ca la Sabina), Josep Garriga (el Maset), Josep Esteve (ca n'Esteve), Pere Bonastre (cal Pintor), Josep Carbó (Flabiolaire d'Esparreguera).

Ajupits: Jaume Sabi (cal Corder Borni), Manel Isart (ca la Roser) Joaquim Ferrer (can Bonastre dels Torrents), Pau Matas (cal Xic Violí), Amadeu Dolz (ca l'Alert).

Cedida: AAM.

133. Barcelona, 20 de Juny 1965. Corpus a la Rambla de Santa Mònica.

Drets: Àngel Matas (cal Tabola), Josep Estruch (ca la Sabina), Pere Aloy (ca la Margarideta), Pere Bonastre Llobet (estiuvejant de Barcelona a Masquefa), Joan Isart (cal Pau Xacó), Josep Garriga (el Maset), Josep Carbó (Flabiolaire d'Esparreguera).

Ajupits: David Tomàs (ca l'Estopa), Jacint Mas (ca la Segarra), Pepe Pérez (Pepe del Cuartel), Francesc Altés (cal Roc), Manel Isart (ca la Roser), Joan Sagués (cal Perdiguero).

Cedida: AAM.

Hom les va arranjar gràcies a la intervenció d'en Pere Bonastre Llobet, un barceloní d'ascendència masquefina que feia tots els tràmits amb l'Ajuntament de la capital.

Aquestes sortides eren molt profitoses econòmicament, puix no oblidem que tots els viatges i despeses s'havien de sufragar amb el que hom treia de passar la barretina. Les actuacions a la capital, junt amb una bona administració dels guanys, van fer possible que la colla, que ara s'havia fet molt gran en integrar-s'hi tota una nova generació de joves, pogués fer dos viatges de plaer a la Costa Brava catalana. Però fins i tot de viatge no podien estar-se de ballar i això va fer que es donessin situacions molt divertides com les que ara explicarem.

Excursió a la Tossa i Lloret de Mar, 1952

Aquesta primera sortida a la Costa Brava era de caràcter lúdic, i com a premi després d'alguns anys de ballar i de passar la barretina, però (com dèiem més amunt) fins sent en aquests llocs en "plan d'excursió" no es podien estar de ballar.

"Amb això vam subsistir tants anys, nosaltres, perquè passàvem la bossa al públic. (...) Aquell any que vam anar a Tossa, ballàvem i eren aquells primers anys que venien les estrangeres. Una noia, molt maca, ens va veure ballar en un carrer i es va acostar i el que portava la bossa se li posa al davant amb la bossa oberta i ens va donar un duro, que a

les hores eren bastants cèntims. I amb aquell duro, tirem avall i aquella mossa al darrera. Un altre de la Colla que li passa la bossa i, un altre duro i així li va fer saltar vuit o déu duros!! Perquè ballàvem en honor d'ella."¹³⁹

"Vàrem estar dos dies i mig per fer el viatge, car en aquells temps les combinacions de trens eren molt precàries i dificultoses. Vam sortir de Masquefa un divendres a la nit amb el carrilet fins a Barcelona. Vam anar a sopar i a dormir a la pensió Ripalda, que ja teníem contractada. Després de sopar vam anar a la Plaça de Toros de la Monumental, a veure un espectacle de patinatge artístic sobre gel que feia una companyia nord-americana.

Amb molt poques hores de dormir, l'endemà dissabte, a les cinc de la matinada, van pujar a un tren a l'estació de França que ens va dur per la costa del Maresme fins a Blanes. Allà van agafar un autobús de línia que feia el trajecte fins a Lloret de Mar, on vam arribar a les nou del matí. Un familiar d'en Quim de can Bonastre del Torrents, que vivia allà, ens havia contractat la pensió. Vam esmorzar i vam sortir a ballar per tots els carrers del poble. No ens havien contractat pas per cap festa però allà el ball de bastons no el coneixien i per això vam agradar molt.

Al migdia vam anar a la platja; l'aigua era un xic freda i hi havia una mica de mala mar, per això no tothom de la Colla es va banyar. La nota divertida la van protagonitzar en Josep Garriga i en Quim de can Bonastre,

134. Platja de Lloret de Mar, 1952.

En Quim de Can Bonastre (a l'esquerra) i en Josep Garriga del Maset (amb minifaldilla bastonera).

Darrera, a la dreta, en Pere Bonastre de cal Pintor. Cedida: AAM.

¹³⁹ Àngel Matas Fosalba. Entrevista a Ràdio Masquefa, abril 2006.